

Knud Rasmussen.

Oversigt over Rejserne til Østgrønland samt nogle Mindeord.
Af Gabel-Jørgensen.

Lysten til at komme til Østgrønland har ligget Knud Rasmussen i Blodet i mange Aar

Efter endt Rejse i 1904 til Kap York Eskimoerne paa Den litterære Expedition under Mylius Erichsens Ledelse kom Knud Rasmussen paa Tilbagevejen til Julianehaab og forsøgte derfra en Baadreise til Lindenowfjorden. Storis satte imidlertid en Stopper for længere Fremstød, men fra Aluk saa Knud Rasmussen Østkystens vilde, skønne Fjælde, og der opstod et naturligt Ønske hos ham om engang at berejse ogsaa denne Del af Grønland.

Der skulde gaa mange Aar inden dette lykkedes.

I første Omgang skete dette paa en anden Maade end oprindeligt tænkt, idet Knud Rasmussen i 1919 tog med paa en Normalbesejlingsrejse til Angmagssalik, en Rejse — den 4. Thule Expedition — der affødte det store 3 Binds Værk: Myter og Sagn fra Grønland.

Men Knud Rasmussen var langt fra stillet tilfreds dermed; de vældige, øde og saa vanskeligt tilgængelige Strækninger baade Nord og Syd for Angmagssalik lokkede stærkt.

Gennem Samtaler med Kap Farvel Grønlænderne og ved Studiet af Rejseberetninger og Ismeldinger stod det imidlertid Knud Rasmussen klart, at Østgrønland var en lukket Kyst, blokeret som den var af Storisens de fleste af Aarets Maaneder, saaledes at Rejse langs den blev en eneste møjsommelig og langsommelig Kamp mod Ismasserne. Læs hvad Graah, Garde og Nansen har maattet døje, og spørg Holm, Amdrup og Mikkelsen om deres Basketag med Grønlandsisen.

Knud Rasmussen var vel vidende derom, og skønt optaget af andre Rejser og Planer, holdt han gennem Aarene Øje med Isforholdene, ikke blot ved at studere de officielle Beretninger, men ogsaa gennem de mange private Meddelelser direkte fra Vennerne blandt

Kap Farvel Grønlænderne, og som Aarene gik bedredes Forholdene betydeligt, ja de blev tilsidst saa gode, at han i 1931 fandt Tiden moden til Daad. Med nogle faa Mænd og en hurtiggaaende Motorbaad lod han sig fragte til Julianehaab, og herfra startedes saa Motorbaadsrejsen op til Angmagssalik og tilbage igen.

Og Forsøget lykkedes.

Hvor man før havde maattet ase sig frem gennem tæt pakket Is, gik hans Motorbaad „Dagmar“ nu glat igennem, og denne Nyopdagelse kom selvfølgelig til at virke revolutionerende paa hele den kommende Forsknings Teknik og Tempo.

Dette var 6' Thule Expedition — Rekognosceringsrejsen, der lukkede op for Sydøstgrønland.

Efter Hjemkomsten fik Knud Rasmussen travlt med de omfattende Forberedelser til de kommende Aars systematiske Undersøgelser af Sydøstgrønland, og hermed er vi naaet frem til de to store Expeditioner: 7' Thule Expedition 1932 og 1933.

Det har været en uforglemmelig Oplevelse som nær Medarbejder at være med i dette fra Starten. Knud Rasmussen kastede sig her ud i noget ganske nyt. Hundeslæden blev rask byttet for Nutidens Teknik, og det er utroligt, hvad Knud Rasmussen har præsteret af Arbejde for at stampe hele dette store Opbud af Personel og Materiel frem. Uger igennem gik han utrættet fra Forhandling til Forhandling og fremtryllede efterhaanden Skib og Motorbaad, Luftfartøj og Radiostationer, Videnskabsmænd og Penge, og levnede sig ikke Rist eller Ro, før alt var klappet og klart.

Men det lykkedes.

Arbejdsfeltet strakte sig fra Kap Farvel i Syd til Scoresbysund i Nord, en vild, vanskelig og stærkt vekslende Is- og Fjældkyst paa ca. 1700 km Længde og af meget varierende Bredde. I 1932 var det hele Strækningen fra Umivik og sydefter, der holdt for, og i 1933 fortsattes fra Umivik nordover, saaledes at der blev opnaaet fuld Tilslutning til Kangerdlugssuaq, kortlagt paa Kaptajn Einar Mikselsens Expedition 1932, ja Luftfotograferingen fortsattes endda et godt Stykke videre nordover til midt paa Bløseville Kysten.

Kun tre Arbejdsmaaneder kan den paaregne, der vil berejse Kysten, og det er Maanederne Juli, August og September, udenfor den Periode er enten Is- eller Væjrforholdene for ugunstige, og omkring Oktober, naar Efteraarets store Storme begynder, skal man helst være borte derfra med de smaa Fartøjer.

For at naa de mange Opgaver igennem i dette begrænsede Tidsrum, maatte der selvfølgelig baade holdes et skarpt Tempo og være mange om det, til Eksempel kan saaledes nævnes, at der i 1932 var

ialt 37 Danske og 28 Grønlændere med og der raadedes over 1 større Skib (M/S „Th. Stauning“), 7 større og mindre Motorbaade og 1 Luftfartøj, og i 1933 var Personellet endda forøget til 45 Danskere, 1 Englænder, 4 Tyskere og et halvt Hundrede Grønlændere fordelt paa et lignende Antal Fartøjer.

For at give et lille Begreb om Arbejdets Omfang, skal blot nævnes, at der i de to Somre 1932 og 33 af Expeditionens Fartøjer i Grønland blev udsejlet og fløjet en Distance ialt Jorden rundt 2 Gange, det er derfor ikke for intet, at Knud Rasmussen har kaldt 7' Thule Expedition for: De mange Rejsers Expedition til de Tusind Bræers Kyst, og det var ham en dyb Glæde at vide, at det var lykkedes at gennemføre alle de stillede Opgaver uden Tab af Personel og Materiel.

Hvad angaar Opgaverne, saa var 1) *Kortlægning* i Forbindelse med Luftfotografering 7' Thule Expeditions Hovedopgave begge Aarene, og de andre Opgaver var i 1932: geologiske og arkæologiske Undersøgelser, og dette Program blev i 1933 udvidet til: 2) Inspektions-tjeneste af Sydøstkysten, 3) Specialstudier vedrørende Østkyst-Eskimoernes aandelige Kultur, religiøse Forestillinger og Folklore, 4) geologiske Undersøgelser, 5) glaciologiske Undersøgelser, 6) Fiskeriundersøgelser, 7) zoologiske Undersøgelser, 8) botaniske Indsamlinger, 9) Skildring i Streg og Farver af Østgrønlands Natur og Folk, og 10) Østgrønland og Østgrønlænderne gennem levende Billeder.

Det vil føre for vidt her at nævne Navnene paa de mange Deltagere og at give en nærmere Redegørelse for Løsningen af og Resultaterne fra disse mangeartede og store Opgaver, der er blevet ledet af en Række af vore kyndigste Forskere, der alle med Glæde sluttede sig til Ekspeditionen.

For Knud Rasmussens eget Vedkommende var det paa disse Østkystrejser naturligvis Overledelsen med de mange Arbejdshold, der tog hans meste Tid, men da hans Arbejdsdag var lang og hans Energi voldsom, overkom han det utroligste og evnede derfor ikke blot at vedligeholde hele sit vidtomspændende Virke, men ogsaa at fordybe sig i sine Specialstudier vedrørende Etnografi og Folklore.

I 1932 f. Eks. skrev han saaledes paa Oprejsen til Grønland en Bog, og efter i Julianehaab at have sat den 7' Thule-Expedition an til Østkystrejsen, fortsatte han selv op til Umanakfjorden, hvor han bistod Fanck-Expeditionen, som han er Protektor for, med Filmsoptagelserne, og derfra gik saa Rejsen tilbage igen til hans egen Expedition, hvor han straks kom til at beskæftige sig med Kortlægningsflyvningerne.

I 1933 blev det foruden Ledelsen de store Filmsoptagelser til „Palos Brudfærd“, der optog ham, idet han for enhver Pris vilde gøre sit til, at Filmen kom til at give et saa ægte Billede af Land og Folk som muligt. Men foruden disse Arbejder blev der dog Tid til at berejse Kysten, og her skal særligt nævnes den store Rekognosceringsrejse i Motorfartøj op langs Blossesville Kysten til Scoresby-Sund og tilbage til Angmagssalik igen.

Hvad Specialstudierne over Østkyst-Eskimoernes Etnografi og Folklore angaar, saa blev der med Bistand af forskellige Grønlændere indsamlet og nedskrevet et betydeligt Materiale, og især blev der indledet et frugtbart Samarbejde med den store Kunstner og Sagnfortæller Karl Andreasen (Kârala) og med den gamle Storfanger Kristian Poulsen (Autlarutâ), der begge har et indgaaende Kendskab til deres Land, og som fulgte med hjem til Danmark for at fortsætte og fuldføre Arbejdet der.

Den 7' Thule Ekspedition 1933 blev Knud Rasmussens sidste Ekspedition.

I Slutningen af September blev han syg i Angmagssalik af en Kødforgiftning, der senere gik over til Lungebetændelse. Der indtraadte imidlertid saa god Bedring, at Lægen gav Tilladelse til Hjemrejse først fra Angmagssalik til Julianehaab (ank. 15. Oktober) med Ekspeditionens Motorkutter „Kivioq“, og derfra med Styrelsens Skib „Hans Egede“ hjem til København med Ankomst den 4. November.

Og nu fulgte det lange Sygeleje med den haabløse Kamp mod Sygdommen. Alle levede vi i Haabet om Helbredelse, og den virkelige gode Fremgang, der var, blev viden om hilst med dyb Glæde, saa meget desto smerteligere kom derfor Budskabet om hans Død om Morgenen den 21. December — en trist, graa Dag.

Nu er han borte — det er saa ufatteligt.

Hvor han dog lyste op — mens han var her. Han var en enestaaende Kombination af Hjerne, Hjærte og Vilje, var støbt i een Blok, men dog saa rigt facetteret, at vi alle har svært ved nu at drage den Egenskab frem, der var den største og bedste i dette Overflod.

Som *Rejsende* i de arktiske Egne overgaar han alle andre.

Han besad en vidunderlig Fysik, evnede at leve som Eskimoerne udelukkende af Landet selv, stolende paa egen Udholdenhed og Kraft, og ikke for intet bar han det stolte Tilnavn: Verdens bedste Hundekusk.

Som *Forsker* var han Banebryderen.

Han slog Dørene til Grønland op paa vid Gab for hele Verden og gjorde derved Danmark større. Hans ensomme Slædespor gennem

de fjerne Ødemarker førte fra Boplads til Boplads, bragte nye Mennesker frem foran Dagens Øje, og skaffede ham selv Verdensnavnet.

Som *Expeditionsleder* var han uforlignelig.

Hans Planlægninger var mønstergyldige og overfor nye Situationer viste han baade Sikkerhed og Ro i Bedømmelsen og Snarraadig i Udførelsen. Han havde den store Førers Udsyn og Skaberkraft og besad en sjælden Evne til at begejstre andre; intet Under derfor, at hans Expeditions-kammerater saa op til ham og gerne gik i Ilden for ham. Til Gengæld glemte han aldrig efter endt Rejse at fremhæve sine Medarbejderes Indsats og lade dem faa deres rundelige Del af Æren.

Som *Kunstner* har han gennem sine Bøger og Foredrag evnet at tage os alle med ud paa sine spændende Rejser gennem Snemarkerne til Verdens nordligste Folk. Han har skænket os Polaregnenes dragende Skønhed og beriget vort Sprog gennem en lang Række Bøger, hvis dejlige Rejseskildringer er fortalt i hans saa levende og klare Sprog.

Som Verdens *Gesandt* for Grønlænderne er han uerstattelig — spørg blot dem selv.

Han var deres Høvding og vil nu leve videre som deres store Sagnskikkelse. Tænk paa, hvad han fik udrettet for Kap York Eskimoerne ved Oprettelsen af Thule Stationen, og endnu staar vel frisk i Erindringen hans mesterlige og vartmfølte Indlæg til Fordel for dem og Danmark i Haagsagen.

Som god *Borger* og Søn af Danmark var han et lysende Eksempel for alle, idet han saa helt levede efter Ordene: sit Fædreland skylder man alt.

De uvurderlige Skatte han hentede hjem fra sine Rejser, skænkede han med rund Haand til Staten, og som en af Landets fem store Mænd gik han i Spidsen for Nationens Indsamlinger til det nye Nationalmuseum, hvor hans egne Samlinger alene vil fylde hele 10 store Sale; dette for blot at nævne et Par Exempler.

Og nu skulde man ikke synes det var muligt, at nogen kunde eje flere store og gode Egenskaber — og dog — maaske var han alligevel størst som *Menneske*.

Fra hans Væsen udstraalede en Charme, en Fortryllelse, der greb alle, der kom i Berøring med ham. Her var alle fornemme Egenskaber samlet, det rige Hjærte, der varmede alle; det rene Sind, der gjorde hele hans Færd saa ganske uden Svig; den stærke Trofasthed mod Vennerne; den store, ægte Beskedenhed under alle Forhold.

Ingen har hørt ham tale nedsættende om andre eller overhovedet

gøre noget, der var smaat eller lavt, han var simpelthen stor i alt, i Hverdag som i Fest — selv en Festens Gave til os allesammen.

Intet Under da, at vi alle nu føler en knugende Tomhed.

Vi vil derfor hæge om den Skat af Minder, vi ejer om rige og lykkelige Stunder sammen med ham, vi fik den Lykke at eje som Ven, og som blev en hel Nations Helt.

Der er saa tomt, nu Knud ikke er her mere.

Faklen er slukket.

Men dens Genskin vil lyse op fremover med Nordlysets Glans gennem alle Tider.
